

V1998-04 19.01.98

Konkurransloven § 3-9 - Dispensasjon fra konkurranseloven § 3-4, jf. § 3-1 for veiledende tariff for noteleie utarbeidet av Norsk Musikk-forleggerforening

Sammendrag:

Norsk Musikkforleggerforening gis dispensasjon til å utarbeide en veiledende tariff for noteleie for sine medlemmer. De veiledende prisene skal ikke være til hinder for at det enkelte forlag selv avgjør hvilken pris det vil benytte etter reelle forhandlinger med motparten.

Konkurransetilsynet viser til Deres brev av 28. november 1997, der Norsk Musikkforleggerforening søker om å få fortsette å utgi sin veiledende tariff for noteleie.

Bakgrunn

Norsk Musikkforleggerforening er en sammenslutning av 9 musikkforlag - fire i Oslo og fem i henholdsvis Hamar, Stavanger, Drammen, Nesodden og Ski. Formannen i foreningen, Arne Damsgaard i Musikk-Husets Forlag AS i Oslo, har ingen oversikt over antall forlag utenfor foreningen. Det skyldes at situasjonen er noe uoversiktlig bl.a. fordi enkelte utøvere har sitt eget forlag.

Ulike vilkår for noteleie - bl.a. rettigheter og retningslinjer for beregning av tillegg til grunntariffer - foreligger i en nordisk rammeavtale mellom Nordiske Teaterledarråd og de nordiske musikkforleggerforeningene. Denne avtalen ble opprettet i 1987. Avtalen sies å være under reforhandling, men arbeidet med dette er ikke avsluttet. Foreningen opplyser imidlertid at avtalepartene følger retningslinjer trukket opp i rammeavtalen. Det eksisterer også en avtale om tolking av standardkontrakter om utleie av musikkprodukter mellom EBU-sendestasjoner (European Broadcasting Union) og Den internasjonale musikkforleggerforening.

Norsk Musikkforleggerforening har en avtale om noteleie med NRK. Avtalen inneholder bl.a. veiledende tariff for noteleie og har dispensasjon fra konkurranseloven § 3-4, jf. § 3-1 til 1. februar 2000. I henhold til avsnitt I, artikkel 1 pkt. 2 i avtalen gjelder den for radio og fjernsyn:

- direkte eller forskutte sendinger fra NRKs studio eller steder utenfor NRK,
- direkte eller forskutte overføringer fra offentlige konserter og forestillinger arrangert av tredjemann i Norge, og
- fremstilling og bruk av opptak gjort av NRK eller på NRKs vegne, eller av andre kringkastingsinstitusjoner som overfører NRKs sendinger.

Avtalen regulerer også de tillegg foreningen kan beregne når det gjelder utleie av musikkmateriale i ulike fremføringssammenhenger. Norsk Musikkforleggerforening ønsker å kunne benytte den veiledende tariffen for noteleie i avtalen med NRK overfor alle brukere av materialet.

Norsk Musikkforleggerforenings vurdering

Ifølge Norsk Musikkforleggerforening er totalomsetningen for noteleie i Norge mellom 3 og 3,5 millioner kroner, hvorav anslagsvis 2,7 millioner kroner omsettes gjennom Norsk Musikkforleggerforening. 2,5 årsverk går med til å betjene markedet for denne type virksomhet, hvorav medlemmene av Norsk Musikkforleggerforening står for ca. 1,5 årsverk. Vel 90% av materialet som brukes kommer fra utenlandske forlag. Det norske forlaget som representerer det utenlandske mottar en provisjon. Foreningen fremhever at denne utleievirksomheten ikke er lønnsom. Virksomheten opprettholdes fordi forlagene har egne orkesterverk av norske komponister, hvor forlagene er kontraktsforpliktet til å utgi, markedsføre, selge/leie ut musikkmateriale. Inntektene fra denne delen av forlagsarbeidet skal dekke inn royalty til opphavsmannen.

Norske forlag har videre et omfattende bibliotek (depot) av utenlandsk orkestermateriale, og leveranser herfra sparer orkesterkundene for betydelige summer til porto, frakt og lignende. Kostnadene ved levering fra depot blir etter foreningens mening betydelig lavere enn ved levering fra utenlandske forlag. Foreningen fremholder videre at de provisjoner som den norske representant for det utenlandske forlag mottar for formidlingen, er med på å subsidiere forvaltningen av egne norske orkesterverk slik at et visst apparat kan opprettholdes.

Når det gjelder konkurransesituasjonen på noteleiemarkedet, tilbyr det enkelte forlag som forvalter opphavsmannens rettigheter musikkmateriale til markedet i den form opphavsmannen og forlaget er enige om innenfor copyrighttiden. Dersom en programkomité velger å fremføre dette verket, er det ingen konkurrent som kan tilby verket. Om man velger å fremføre en bestemt komponists verk, vil bestilling av musikkmateriale gå til det forlaget som representerer vedkommende komponists verk. Ingen annen aktør i bransjen kan da på lovlig vis konkurrere om levering av denne komponists verk. Norsk Musikkforleggerforening mener leieprisen i denne sammenheng har liten eller ingen betydning for orkesterets valg av repertoar, og at denne kostnaden utgjør en beskjeden del av orkesterets totale driftskostnader.

Høringsuttalelser

Daglig leder i Norske Symfoniorkestres Landsforening (amatørorkestre) mener det er ressursbesparende og fordelaktig for foreningen å kunne forholde seg til en veiledende prisliste fra Norsk Musikkforleggerforening.

Tilsynet har ellers vært i kontakt med Norsk teater- og orkesterforening (NTO) som foreslo å ta kontakt direkte med en av brukerne, Oslo Filharmoniske Orkester. Her har representant for Orkesteret uttrykt følgende i telefonsamtale 12. januar 1998: Orkesteret har i flere år ønsket å forhandle med Norsk Musikkforleggerforening og stiller seg i utgangspunktet positiv til at foreningen får utgi en veiledende prisliste for noteutleie. Foreningen har imidlertid konsekvent avslått å inngå i forhandlinger med orkesteret og presenterer en ensidig fastsatt prisliste. Orkesterets inntrykk er at prisene for noteleie i Norge er mye høyere enn tilsvarende i Europa. Det har ikke vært mulig for orkesteret å få noen nærmere redegjørelse for prisnivået fra forlagene. Ifølge musikkjournalist i NRK P2 er prisene i Norge anslagsvis dobbelt så høye som i England og USA.

Konkurranseloven

Konkurranseloven § 1-5

Konkurranseloven gjelder vilkår, avtaler og handlinger som foretas, som har virkning eller er egnet til å ha virkning her i riket. Vilkår, avtaler og handlinger omfattes ikke i den utstrekning de utelukkende har eller er egnet til å ha virkning utenfor riket, med mindre Kongen bestemmer det.

Norsk Forleggerforenings utarbeidelse av en veiledende prislister for noteutleie gjelder for virksomhet her i riket, og dispensasjonsbehandlingen skjer således på grunnlag av norsk konkurranserett. I tillegg til de nasjonale tariffene bruker musikkforlagene prosenttilleggene nevnt ovenfor anbefalt av European Broadcasting Union og den internasjonale forleggerforening hva angår sendinger i radio og fjernsyn. Tilleggene fremgår av avtalen mellom NRK og Norsk Musikkforleggerforening som tilsynet har dispensert for. Dispensasjonsbehandlingen i det følgende gjelder den grunnleien Norsk Musikkforleggerforening har fastsatt som en veiledende prislister for noteutleie.

Konkurranseloven § 3-4 og § 3-1

Konkurranseloven § 3-1 forbyr to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, å fastsette eller søke å påvirke priser, avanser eller rabatter. Forbudene omfatter også retningslinjer med slikt innhold. Det er tillatt for én enkelt leverandør å veilede sine avtakere på pris for avtakernes salg av varer eller tjenester. Det er ikke tillatt for to eller flere ervervsdrivende å veilede sine avtakere på pris.

Konkurranseloven § 3-4 setter forbud mot at sammenslutninger av ervervsdrivende selv fastsetter eller oppfordrer til reguleringer som er nevnt i §§ 3-1 til 3-3. Norsk Musikkforleggerforening er en sammenslutning av ervervsdrivende og kan følgelig ikke utarbeide en veiledende prislister for noteutleie med mindre foreningen innvilges dispensasjon fra konkurranseloven § 3-4, jf. § 3-1.

Konkurranseloven § 3-9

Med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 kan tilsynet dispensere fra lovens forbud dersom:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,*
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensingen.*
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller*
- d) det foreligger særlige hensyn.*

Konkurransetilsynets vurdering

Markedet for noteleie synes uoversiktlig hva angår utleie utenom Norsk Musikkforleggerforening. Basert på tallene for omsetning og årsverk referert innledningsvis kan det imidlertid fastslås at foreningen har en betydelig posisjon i markedet for noteleie. Foreningen ønsker å kunne utarbeide en veiledende prislister for noteleie for medlemmene.

En prislister utarbeidet av en bransjeforening vil kunne virke normerende på prisnivået og svekke konkurransen mellom medlemmene. I foreliggende tilfelle kan det synes som om konkurransen allerede

i utgangspunktet er begrenset på grunn av rettigheter til musikkverk og internasjonale avtaler. Videre omfatter konkurransereguleringen bare omsetningen til medlemmene i Norsk Musikkforleggerforening, som samlet har en årlig omsetning i dette markedet på 2,7 millioner kroner. Tilsynet antar at konkurransebegrensningen i den sammenheng vil bli moderat, all den tid prislisten bare skal være veiledende. Tilsynet antar at det enkelte forlag vil kunne høste effektivitetsgevinster ved at bransjeforeningen sentralt fastsetter veiledende priser for medlemmene. Det er tilsynets vurdering at disse gevinstene vil kunne oppveie det begrensede effektivitetstapet av ordningen omtalt ovenfor.

På den annen side preges konkurransesituasjonen av en svak brukerside, noe som til dels kan skyldes rettighetene som ligger til det enkelte forlag. Det vises til omtalen på side 2 under "Norsk Musikkforleggerforenings vurdering." Av tilsynets dokumentasjon fremgår at formannen i Norsk Musikkforleggerforening uttaler at det står enhver leietaker fritt å forhandle pris med hvert enkelt forlag. Dette står i motsetning til de opplysninger Oslo Filharmoniske Orkester har gitt. Han uttaler at forlagene ikke ønsker å forhandle med orkesteret, men presenterer en ensidig fastsatt prisliste.

Det er tilsynets oppfatning at dersom Norsk Musikkforleggerforening innvilges dispensasjon for å kunne prisveilede sine medlemmer, må det være en forutsetning at dette ikke er til hinder for at det enkelte forlag fører reelle forhandlinger med brukersiden. På denne bakgrunn er det tilsynets oppfatning at det er grunnlag for å dispensere fra konkurranseloven § 3-4, jf. § 3-1 med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 b) for at Norsk Musikkforleggerforening får utarbeide en veiledende prisliste for noteleie.

Vedtak

Med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 b) har tilsynet fattet følgende vedtak:

Norsk Musikkforleggerforening gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-4, jf. § 3-1 til å utarbeide en veiledende tariff for noteleie for sine medlemmer. De veiledende prisene skal ikke være til hinder for at det enkelte forlag selv avgjør hvilken pris det vil benytte etter reelle forhandlinger med motparten.

Vedtaket trer i kraft straks og varer til 1. februar 2003.

Dispensasjonen kan trekkes tilbake dersom vilkårene for dispensasjonen ikke er oppfylt eller forutsetningene for dispensasjonen ikke lenger er til stede.

Vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles til Arbeids- og Administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. For øvrig vises til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak."

[til toppen](#)